

Lilianna Jabłońska

Samodzielna Pracownia Organizacji i Ekonomiki Ogrodnictwa
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Zmiany na rynku róż ciętych w Unii Europejskiej

Wstęp

Wraz ze wzrostem zamożności społeczeństw krajów rozwiniętych, a następnie tych, które weszły na drogę rozwoju w latach 90. ubiegłego wieku, obserwuje się rosnący popyt na kwiaty cięte. Do największych rynków zbytu należy Europa, USA i Japonia [Wijnands 2005], ale coraz większy jest też popyt w Rosji czy Chinach [*Russia...* 2012; Yana Gan 2012]. W Rosji w 2002 roku wydatki na kwiaty cięte na 1 osobę przewyższały te w USA [Reid, Jiang 2003]. Najwyższa jednak od lat konsumpcja w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest w Unii Europejskiej, na którą przypada ponad 50% światowych obrotów kwiatami ciętymi [*Investment...* 2008]. Odpowiedzią na wzrost popytu jest systematyczny wzrost produkcji. W latach 60. i 70. ubiegłego wieku rozwój uprawy kwiatów ciętych miał miejsce przede wszystkim w rozwiniętych krajach strefy umiarkowanej. W latach 80. zaczęła bardzo dynamicznie rozwijać się w Ameryce Środkowej, a w latach 90. w Afryce. W efekcie rosnących kosztów produkcji i coraz szerszego otwierania granic, wielu amerykańskich i europejskich (głównie holenderskich) producentów zaczęło inwestować w gospodarstwa kwaciarskie w krajach południowych, o korzystniejszych warunkach klimatycznych i tańszej sile roboczej [Wijnands 2005; Jabłońska 2007; Perry 2011]. Jest to produkcja przeznaczona w 80–90% na eksport – z Ameryki Łacińskiej do USA, z Afryki do Unii Europejskiej [Mendez 1991; Pizano 2005a; Msogoya, Maerere 2006; Perry 2011], choć w ostatnich latach kraje te podejmują próby dywersyfikacji swojego eksportu [Ron van de Ploeg 2012]. Rosnący eksport kwiatów o niższych cenach stanowi coraz silniejszą konkurencję dla rodzimej produkcji krajów rozwiniętych. Przede wszystkim dotyczy to róż ciętych, które są podstawowym gatunkiem, biorąc pod uwagę zarówno preferencje konsumentów, jak i produkcję oraz handel międzynarodowy [Msogoya, Maerere 2006; Jabłońska 2007; *The cut...* 2007; *Consumer...* 2010; *Russian...* 2010; Perry 2011; Ragan 2011]. W 2010 roku stanowiły 31,32% obrotów au-

kcji holenderskich [Leasing 2012]. Również w Polsce róża jest najpopularniejszym gatunkiem, z rosnącą konsumpcją, produkcją i importem [Jabłońska 2007; Kowalczyk 2011; Ragan 2012]. Celem niniejszej pracy było zbadanie zmian w produkcji i handlu zagranicznym różami ciętymi w Unii Europejskiej w kontekście rozwoju ich uprawy w krajach strefy międzyzwrotnikowej. Poznanie kierunku i dynamiki tych zmian pozwoli na ocenę sytuacji producentów róż w UE, a pośrednio na wyciągnięcie wniosków odnośnie przyszłości tego sektora w Polsce.

Metoda badań

Przeprowadzone badania dotyczą produkcji i handlu zagranicznego różami ciętymi w UE z uwzględnieniem zmian w światowej produkcji. W celu zobrazowania zmian w geograficznej mapie produkcji zanalizowano powierzchnię uprawy róż w krajach uznawanych za czołowych producentów w różnych okresach wielolecia 1980–2010. Ze względu na brak oficjalnej informacji statystycznej dotyczącej sektora kwaciarskiego, posłużono się danymi szacunkowymi pochodzącymi z Roczników AIPH (International Assosiation of Horticultural Products) oraz z publikacji naukowych, opracowań naukowych niepublikowanych, ekspertyz wykonanych na zlecenie administracji rządowych, Banku Światowego lub różnego typu związków i stowarzyszeń, a dostępnych na stronach internetowych. Dla różnych krajów dysponowano danymi dotyczącymi różnych lat, ale pomimo tej ograniczoności możliwe było uchwycenie zachodzących zmian.

Analizy handlu zagranicznego UE obejmują lata 1995–2010. Wykorzystano w nich dane dotyczące wielkości i wartości obrotów dla lat 1995, 1998, 2003, 2008 i 2009 zamieszczone w Rocznikach AIPH. Analizowano kierunek i dynamikę zmian eksportu i importu róż oraz saldo obrotów. Zidentyfikowano największych unijnych eksporterów i określono kierunki geograficzne eksportu, a następnie największych unijnych importerów oraz kraje pochodzenia importu. Powyższe przedstawiono w formie struktury procentowej, przyjmując łączny eksport lub import UE za 100%. W przypadku czołowych eksporterów i importerów zbadano dynamikę zmian eksportu i importu tych krajów. Wszystkie dynamiki przedstawiono, posługując się indeksem o podstawie stałej, za którą przyjęto 1995 rok. Zanalizowano również poziom cen róż importowanych według kierunków ich pochodzenia oraz zmiany tych cen w czasie. Badania uzupełniono o analizę obrotów holenderskiej aukcji FloraHolland w latach 1999–2010, wykorzystując dane otrzymane bezpośrednio z aukcji.

Najwięksi światowi producenci róż ciętych

W Europie uprawa róż na kwiat cięty prowadzona jest przede wszystkim pod osłonami – w krajach północnych i strefy umiarkowanej w kapitało- i energochłonnych obiektach szklarniowych, a w krajach basenu Morza Śródziemnego głównie w tańszych konstrukcjach przykrytych folią. W okresie wegetacji róże uprawiane są także w gruncie, ale na relatywnie małą skalę. Największym producentem róż w Europie są Włochy i produkcja ta systematycznie wzrasta. W latach 2000–2004 powierzchnia upraw pod osłonami wynosiła średnio 1156 ha i była 2,4 razy wyższa niż w latach 1989–1984 (tab. 1). Na drugim miejscu plasuje się Holandia, na kolejnych Francja i Hiszpania, a następnie Niemcy. Jednak w tych krajach od wielu lat obserwuje się spadek produkcji. W Hiszpanii areał upraw zmniejsza się już od początku lat 80. ubiegłego wieku, a we Francji i Niemczech od drugiej połowy lat 90. W latach 2005–2009 w Hiszpanii

Tabela 1

Powierzchnia uprawy róż na kwiat cięty w wybranych krajach w latach 1980–2009 [ha]

Kraje	Lata					
	1980–1984	1985–1989	1990–1994	1995–1999	2000–2004	2005–2009
Europa:	Powierzchnia [ha]					
Dania	23	17	14	12 ¹	5 ²	1
Finlandia	49	32	43	36	32	14
Francja	430	299	420	–	–	–
Holandia	765	758	904	929	890	633 ³
Hiszpania	674	578	440	–	–	287
Niemcy	231	227	241	–	175	142
Norwegia	11	12	15	18	16	–
Szwecja	16	15	14	10	8	–
Włochy	482 ⁴ /342 ⁵	583 ⁴ /229 ⁵	997 ⁴ /208 ⁵	–	1156 ⁴ /255 ⁵	–
W. Brytania	21	15	12	9	–	–
Poza Europą:	Powierzchnia [ha]					
Ekwador	–	–	–	1780	2040	3474
Izrael	–	–	255	221	210	–
Meksyk	–	–	–	–	–	682 ⁴ /681 ⁵
Taiwan	–	–	–	–	285	324
Tajlandia	–	–	–	880	826	439
USA	–	263	379	299	–	–

¹ 1995–96; ² 1999; ³ 2005–2010; ⁴ pod osłonami; ⁵ w gruncie.

Źródło: Opracowano na podstawie AIPH i Leasing [2012].

uprawiano róże na powierzchni o 57,4% mniejszej niż w latach 1980–1984, zaś w Niemczech o 41,1% mniejszej niż w latach 1990–1994. W Holandii zaczęto wycofywać się z produkcji dopiero na początku obecnego wieku, ale proces ten przybierał na sile. O ile w latach 2000–2005 powierzchnia upraw zmniejszyła się o 16,3% (z 932 do 780 ha), to w kolejnym 5-leciu spadek wyniósł 36,0% (do 499 ha). Łącznie w całym 10-leciu był to spadek o 46,5%. Według Vries [2010], z roku na rok holenderska produkcja zmniejsza się o 100 mln sztuk i może zaniknąć całkowicie w 2021 roku. Również w pozostałych krajach UE i tak już mała produkcja róż ulega dalszemu zmniejszeniu. Spadek produkcji ma miejsce także w USA i Kanadzie. W 2010 roku w USA wyprodukowano o 55,9% sztuk róż mniej niż w 2005 roku, a w Kanadzie o 12,1% mniej niż w 2008 roku [AIPH 2011]. W USA była to produkcja o 88,1% mniejsza niż w 1991 roku, kiedy wynosiła 333,6 mln sztuk [Fresh... 1994]. Odmienny kierunek zmian obserwowano w Polsce, gdzie od 1990 roku odbudowywany był kwaciarski potencjał produkcyjny po załamaniu okresu transformacji. Według badań Jabłońskiej [1995, 2000, 2007], w 1992 roku areal uprawy róż wynosił 100 ha, w 1999 roku 130 ha, a w 2005 roku 164 ha. Z obserwacji i rozmów z uczestnikami rynku kwaciarskiego wynika, że w ostatnich latach wzrost arealu był wolniejszy. W 2010 roku wynosił szacunkowo około 180 ha.

Spadkowi produkcji róż w krajach rozwiniętych strefy umiarkowanej towarzyszy dynamiczny jej rozwój w krajach Ameryki Łacińskiej i Afryki. Do czołowych światowych producentów należą: Ekwador, Kolumbia i Meksyk, przeznaczające gros produkcji na eksport, w około 80% do USA [Mendez 1991, Pizano 2005b]. W Ekwadorze średnia powierzchnia uprawy róż w latach 2005–2009 wynosiła 3474 ha i była 2-krotnie większa niż w latach 1995–1999, w Meksyku tylko w ciągu trzech lat 2007–2009 wzrosła o 13%, do poziomu 1414 ha. Niestety niedostępne są dane o areale uprawy róż w Kolumbii, ale z całą pewnością jest on znacznie większy niż w Ekwadorze. Wskazuje na to fakt, iż import kwiatów ciętych z Kolumbii do USA jest około 4-krotnie wyższy niż z Ekwadoru [AIPH 2011] i ponad 40% stanowią w nim róże [Air... 2006], a jednocześnie eksportowane jest około 80% róż będących podstawą kolumbijskiej produkcji [Pizano 2005a], która zajmowała w 2010 roku 7849 ha [AIPH 2011]. Wśród krajów Afryki największymi od lat producentami róż są: Kenia, Zimbabwe, Tanzania, Uganda i Zambia. Z wycinkowych informacji wynika, że już w 2002 roku w Zambii uprawiano róże na 145 ha (2/3 arealu upraw kwiatów), w Ugandzie na 109 ha (86% arealu) [Petitjean 2002], w Tanzanii zaś w 2003 roku na około 360 ha (Msoyoya, Maerere 2006). W Zimbabwe w 2000 roku ich produkcja zajmowała 805 ha (70% całkowitego arealu) i był to drugi afrykański producent róż [Industry Trade... 2003], ale w wyniku destabilizacji politycznej i kryzysu ekonomicznego powierzchnia upraw zmniejszyła się [Wijnands 2005]. Czołowym producentem

od lat jest Kenia, w której róże w 2003 roku uprawiane były na 1526 ha (70% are-
ału) [Wijnands 2005], a o jej znaczeniu na rynku róż świadczy pozycja czwartego
eksportera w świecie, po Holandii, Kolumbii i Ekwadorze (Yukichi Mano, Aya
Suzuki 2011). Od początku XXI w. bardzo dynamicznie rozwija się także produk-
cja róż w Etiopii – w latach 2004–2010 ilość gospodarstw kwaciarskich wzrosła
z 10 do 85, z czego 60 uprawia wyłącznie róże (Yukichi Mano, Aya Suzuki 2011;
Perry 2011). Eksport kwiatów z Etiopii, w którym udział róż wynosi ponad 90%,
wzrósł w latach 2004–2008 z 2 do 104 mln dolarów. Etiopia stała się trzecim
afrykańskim eksporterem tego gatunku. Największym jednak producentem róż
są Chiny z systematycznie rosnącą powierzchnią upraw, wynoszącą w 2010 roku
9946 ha. Gros tej produkcji przeznaczane jest na rynek wewnętrzny, a tylko około
20% róż stanowi eksport do krajów azjatyckich [Air... 2006].

Obroty handlu zagranicznego różami ciętymi w Unii Europejskiej

W ujęciu ilościowym w całym badanym okresie import róż ciętych do UE
przewyższał eksport i z roku na rok różnica ta powiększała się. W 1995 roku
import był większy od eksportu o 236,9 mln sztuk (o 12%), a w 2010 roku
o 3721,2 mln sztuk (2,1 razy – tab. 2). Podobne zjawisko ma miejsce, biorąc
pod uwagę obroty w ujęciu wartościowym, ale odnotowuje się je dopiero od
końca lat 90. Jeszcze w 1995 roku wartość importu była niższa od wartości eks-
portu o 8,9%, ale już w 1999 roku występuje ujemne saldo obrotów wynoszące
102,4 mln EUR, które zwiększyło się do 367,8 mln EUR w 2010 roku. Jest to

Tabela 2

Wielkość, wartość i saldo handlu zagranicznego różami ciętymi UE w latach 1995–2010

Wyszczególnienie	Rok					
	1995	1999	2003	2008	2010	2010
	Ilość [mln sztuk]					1995 = 100%
Eksport	1908,9	2228,9	2469,1	2578,3	2669,1	139,9
Import	2145,8	4129,6	4887,7	6740,8	7203,3	335,7
Saldo	-236,9	-1900,7	-2418,6	-4162,5	-3721,2	X
	Wartość [mln EUR]					1995 = 100%
Eksport	432,3	544,1	689,6	810,1	778,4	180,0
Import	393,8	646,5	775,2	1160,0	1242,4	315,5
Saldo	+38,5	-102,4	-85,6	-350,0	-367,8	X

Źródło: Opracowano na podstawie AIPH.

wynik znacznie szybszego wzrostu importu niż eksportu, przy czym większa różnica w dynamice występuje w przypadku ilości obrotów. W 2010 roku zaimportowano 3,4 razy więcej róż niż w 1995 roku, wyeksportowano zaś 1,4 razy więcej. Wartościowo import zwiększył się 3,2 razy, a eksport 1,8 razy. Widać tu wyraźnie, że w eksporcie szybciej rośnie jego wartość niż ilość, w imporcie zaś odwrotnie – szybszy jest wzrost ilości niż wartości. Można stąd wysunąć wniosek, że kraje UE eksportują róże o coraz wyższych cenach, a importują o relatywnie coraz niższych.

Eksport róż ciętych z Unii Europejskiej

Eksport róż ciętych w EU zdominowany jest przez jeden kraj, mianowicie Holandię. Pomimo spadku areału upraw, jej eksport wzrósł w badanym okresie o 33,4%, a udział w unijnym eksporcie utrzymuje się od końca lat 90. na poziomie 92,5–93,5% (tab. 3). Niewielką, ale rosnącą rolę odgrywa Belgia, której udział w eksporcie róż z UE wzrósł w latach 1995–2010 z 0,9 do 3,4%. Zwiększył się także, po zjednoczeniu, udział Niemiec, ale nie przekroczył w badanym okresie 2,9%, choć eksport wzrósł ponad 3-krotnie. Bardzo małe znaczenie jako eksporterzy róż mają kraje basenu Morza Śródziemnego – Włochy, Francja i Hiszpania. Interesujące jest, że w 2010 roku udział eksportu z Polski (0,24%) był wyższy niż z Hiszpanii (0,17%), a tylko 1,8 razy niższy niż z Włoch.

Unijny eksport róż ciętych kierowany jest przede wszystkim do krajów członkowskich UE-15, choć widoczny jest spadek znaczenia tego kierunku. Udział obrotów wewnątrz Unii w eksporcie zmniejszył się w badanym okresie z 89,5

Tabela 3

Najwięksi unijni eksporterzy róż ciętych (wg ilości sztuk kwiatów)

Kraje	1995	1999	2003	2008	2010	1999	2003	2008	2010
	Struktura (eksport UE = 100%)					Dynamika (indeks: 1995 = 100)			
Holandia	96,8	92,6	93,6	93,1	92,3	111	125	130	133
Niemcy	1,0	2,3	2,8	2,9	2,3	265	350	377	312
Belgia	0,9	2,9	2,4	3,1	3,4	344	312	422	485
Włochy	0,7	0,9	0,4	0,2	0,4	140	77	30	84
Francja	0,4	0,5	0,3	0,1	0,6	159	99	48	222
Hiszpania	0,1	0,6	0,2	0,2	0,2	1171	323	327	402
Polska	X	X	X	0,1	0,2	X	X	100	251

Źródło: Opracowano na podstawie AIPH i Leasing [2012].

do 80,9% w ujęciu ilościowym oraz z 86,9 do 78,5% w ujęciu wartościowym (tab. 4). Wyraźnie wzrosło natomiast znaczenie nowych członków UE. O ile do 2003 roku sprzedawano im nie więcej niż 5,6% róż, to w 2010 roku było to już 10,3%. Zwiększa się także udział w eksporcie pozostałych krajów europejskich, które są odbiorcami róż o wyższych cenach, gdyż w całym badanym okresie ich udział w wartości eksportu był wyższy niż w jego ilości. Minimalny, i o coraz mniejszym znaczeniu, jest eksport róż na inne kontynenty. Jeśli chodzi o poszczególne kraje, to największym odbiorcą unijnych róż są Niemcy, ale ich rola istotnie zmalała. W 1995 roku do Niemiec trafiło aż 57,9% róż, a w 2010 tylko 26,3%. Drugim odbiorcą jest Francja, z udziałem w granicach 11,3–18,5%. Trzecim kupującym, o rosnącym znaczeniu, jest Wielka Brytania. W latach 90. nabywała nie więcej niż 5,0% całego unijnego eksportu, a w ostatnim 10-leciu około 8,0–12,0%. Udział tych trzech krajów w wartości eksportu róż z UE kształtował się podobnie jak w jego ilości. Inaczej jest w przypadku Włoch, które plasują się na miejscu czwartym. Ich rola również wzrosła w ostatniej dekadzie, ale udział w wartości eksportu jest przez cały czas wyższy niż w ilości, co oznacza, że do Włoch sprzedawane są relatywnie droższe róże. Droższe kwiaty eksportowane są także do Szwajcarii i Rosji, największych odbiorców róż spoza UE. Przy czym udział Szwajcarii w ilości eksportu obniżył się z 4,4 do 2,3%, a Rosji wzrósł z 1,3 do 2,1%. Był to wynik spadku eksportu do Szwajcarii o 4,0% przy

Tabela 4

Struktura geograficzna eksportu róż ciętych z UE w latach 1995–2010

Miejsce eksportu	1995	1999	2003	2008	2010	1995	1999	2003	2008	2010
	Łączna ilość eksportu = 100%					Łączna wartość eksportu = 100%				
Grupy krajów										
UE-15	89,5	86,8	86,7	78,8	80,9	86,9	84,0	83,0	74,6	78,5
UE, nowe	2,7	5,6	4,2	9,9	10,3	2,3	3,7	4,4	11,6	10,9
Europa	6,6	6,3	7,9	10,0	8,5	9,2	10,6	10,9	12,4	9,9
Pozostałe	2,3	1,3	1,1	1,7	0,3	1,6	1,8	1,6	1,6	0,6
Kraje										
Niemcy	57,9	45,5	37,1	33,1	26,3	53,69	39,9	32,6	28,5	26,4
Francja	12,6	17,7	18,5	16,7	11,3	12,51	16,4	16,7	15,3	12,7
W. Brytania	3,2	4,8	8,2	12,1	7,9	4,14	5,5	9,8	11,7	9,3
Włochy	1,3	4,4	6,0	6,3	5,7	1,95	6,5	8,3	7,9	8,3
Holandia	1,0	1,1	1,5	0,7	2,5	0,79	0,8	1,3	0,7	2,8
Polska	1,1	2,5	1,5	3,8	3,2	0,34	1,9	1,6	3,9	3,7
Szwajcaria	4,4	4,1	3,7	2,7	2,3	5,45	5,6	4,8	3,9	3,9
Rosja	1,3	0,5	2,2	3,6	2,1	2,41	1,1	3,6	5,3	3,7
Norwegia	0,6	0,9	0,7	2,0	1,2	0,88	0,9	0,8	1,5	1,1

Źródło: Opracowano na podstawie AIPH i Leasing [2012].

3-krotnym wzroście do Rosji. Systematycznie rósł także eksport róż do Polski – po 1999 roku ilościowo wzrósł 2,1 razy, a wartościowo 3,2 razy. W 2010 roku udział Polski w odbiorze unijnych róż wynosił 3,2%, a w ich wartości 3,9%.

Import róż ciętych do Unii Europejskiej

Największym importerem róż w EU w drugiej połowie lat 90. stała się Holandia, wypierając z czołowej pozycji Niemcy. W 1995 roku udział Holandii i Niemiec w unijnym imporcie wynosił 34,1 i 39,7%, a w 1999 roku już 46,5 i 24,4% (tab. 5). W kolejnych latach import holenderski bardzo silnie wzrastał. W 2008 roku był 5,2 razy wyższy niż w 1995 roku, co zwiększyło udział Holandii do 56,1%. Nie jest to jednak import przeznaczony na rynek wewnętrzny, lecz na reeksport. Gros importu róż do innych krajów europejskich odbywa się poprzez aukcje holenderskie (Msogoya, Maerere 2006; Perry 2011; Yukichi Mano, Aya Suzuki 2011), ale w ostatnim badanym roku import róż do Holandii zmniejszył się o 15,5%, co jest wynikiem przejęcia części pośrednictwa w obrotach międzynarodowych przez Belgię. W 2010 roku Belgia zaimportowała 885,0 mln sztuk róż, a wyeksportowała 903,3 mln sztuk. W ciągu dwóch lat udział Belgii w unijnym imporcie róż zwiększył się z 2,0 do 12,3%. W dalszym ciągu jednak pozycję drugiego importera z udziałem 15,8% mają Niemcy, choć ich import zwiększa się relatywnie wolno. Wyraźnie szybciej wzrasta import róż do Wielkiej Brytanii oraz Francji (3,8 i 2,6 razy w latach 1995–2010). Nie licząc Belgii, są to trzeci i czwarty importer w UE. Na piątym miejscu plasują się Włochy.

W 1995 roku aż 50,8% unijnego importu róż pochodziło z krajów członkowskich UE, a właściwie z Holandii (48,8%) (tab. 6). W kolejnych latach, pomimo 2,1-krotnego wzrostu importu z tego kierunku, udział UE jako źródła róż ciętych

Tabela 5
Najwięksi unijni importerzy róż (w ujęciu ilościowym)

Kraje	1995	1999	2003	2008	2010	1999	2003	2008	2010
	Struktura (import UE = 100%)					Dynamika (indeks: 1995 = 100)			
Holandia	34,1	46,5	53,2	56,1	44,3	263	355	516	436
Niemcy	39,7	24,4	18,6	16,1	15,8	118	107	128	134
W. Brytania	7,9	7,1	8,0	8,5	9,0	173	231	336	381
Francja	8,1	9,3	9,0	6,9	6,4	221	251	265	264
Belgia	2,7	2,2	2,1	2,0	12,3	160	180	239	1548
Włochy	3,9	3,9	2,8	2,2	2,5	192	161	171	218
Polska	X	X	X	1,6	1,6	X	X	100	106

Źródło: Opracowano na podstawie AIPH i Leasing [2012].

zmalął do 32,0% (Holandii do 31,2%). W ujęciu wartościowym udział ten również zmalał, ale przez cały okres był na znacznie wyższym poziomie. W 1995 roku wynosił 67,7%, a w 2010 roku 54,9%. Miejsce róż europejskich zajmują w coraz większym stopniu róż z Afryki. Udział tego kontynentu w imporcie zwiększył się z 32,6 do 62,6% w ujęciu ilościowym i z 17,7 do 35,2% w ujęciu wartościowym. Około 5% ilości i ponad 9% wartości całego importu pochodzi z Ameryki Łacińskiej, w tym prawie 3/4 z Ekwadoru (wzrost ilości i wartości 4,3 i 6,5 razy), a 1/4 z Kolumbii (wzrost 1,8 i 2,4 razy). Z krajów afrykańskich największym dostawcą róż do UE jest Kenia z systematycznie rosnącym eksportem. W badanym okresie wielkość importu z Kenii wzrosła 8,5 razy, a wartość 10,5 razy. W 2010 roku z tego kraju pochodziło aż 36,76% róż, a udział w wartości importu wynosił 22,21%. Drugim dostawcą jest Etiopia z udziałem 14,29% w ilości i 8,37% w wartości, z której jeszcze w 2003 roku importowano znikome ilości kwiatów. W ciągu ostatnich 5–6 lat import zwiększył się 46,7 razy, a jego wartość 10,5 razy. Mniejsze znaczenie ma import z Ugandy, Zambii i Tanzanii, ale on także wzrósł (odpowiednio 9,4, 4,6 i 2,4 razy). Zmniejszył się natomiast

Tabela 6

Struktura geograficzna importu róż ciętych do UE w latach 1995–2010

Import z:	1995	1999	2003	2008	2010	1995	1999	2003	2008	2010
	Łączna ilość importu = 100%					Łączna wartość importu = 100%				
	Grupy krajów									
UE	50,8	41,2	34,3	31,1	32,0	67,7	63,7	59,8	56,2	54,9
Afryka	32,6	44,5	56,8	63,5	62,6	17,7	22,8	30,5	34,2	35,2
Ameryka Łacińska	6,0	4,5	4,8	5,0	5,0	7,0	8,7	7,7	9,3	9,7
Bliski Wschód	10,1	8,9	3,7	0,1	0,0	7,1	4,2	1,5	0,1	0,0
Pozostałe	0,7	0,9	0,5	0,3	0,4	0,5	0,5	0,4	0,2	0,2
	Kraje									
Holandia	48,9	38,1	32,4	30,1	31,2	64,4	59,9	56,7	54,5	53,1
Kenia	14,5	23,6	34,1	39,2	36,8	6,7	12,8	19,8	23,2	22,2
Etiopia	–	0,1	0,5	9,7	–	–	–	0,4	5,3	8,4
Ekwador	3,0	1,6	3,4	3,9	3,8	3,6	6,9	5,9	7,3	7,5
Kolumbia	2,2	1,0	1,1	0,8	1,2	2,9	1,7	1,6	1,9	2,2
Uganda	1,4	2,2	5,6	5,0	3,8	0,5	0,9	2,3	2,1	1,8
Zambia	1,3	2,9	3,3	2,6	2,6	0,9	2,4	2,2	1,3	1,4
Zimbabwe	10,4	13,1	11,4	5,4	4,3	5,8	5,1	4,7	1,2	0,9
Tanzania	1,1	1,9	1,2	0,9	0,9	0,7	1,1	0,7	0,9	0,5
Izrael	10,0	8,6	3,6	2,6	–	7,1	4,0	1,5	0,1	–

Źródło: Opracowano na podstawie o AIPH i Leasing [2012].

gwałtownie w połowie ostatniego 10-lecia import z Zimbabwe (o około 1/3), ale w dalszym ciągu jest to trzeci dostawca spoza UE.

Analiza porównawcza udziału poszczególnych grup dostawców w ilości i wartości unijnego importu wskazuje, że róże importowane z krajów UE i Ameryki Łacińskiej cechują relatywnie wyższe ceny. Są to róże o wysokiej jakości, o dużych i bardzo dużych główkach kwiatowych oraz długich pędach, przeznaczone dla bardziej wymagającego konsumenta. Dodatkowo rosnące koszty produkcji oraz dbałość o jak najwyższą jakość powodują systematyczny wzrost tych cen. W 2010 roku średnia cena róży importowanej z UE wynosiła 0,29 EUR, a z Ameryki Łacińskiej 0,33 EUR, i było to odpowiednio o 21 i 50% więcej niż w 1995 roku (tab. 7). Z Afryki importowane są róże o wyraźnie niższych cenach, wygrywające konkurencję na masowym rynku. Średnia cena róż importowanych z Afryki w 1995 roku wynosiła tylko 0,10 EUR/szt. Właśnie ta wysoka cenowa konkurencyjność, wynikająca z niskich kosztów produkcji, spowodowała bardzo szybki rozwój uprawy róż w krajach Afryki (głównie z wykorzystaniem kapitału zachodnioeuropejskiego). Z kolei rosnąca podaż pozwoliła utrzymać ceny na stabilnym, niskim poziomie. Czyni to rodzimą produkcję unijną coraz mniej konkurencyjną.

O coraz silniejszej konkurencji na rynku europejskim róż z importu, szczególnie z Afryki, świadczą obroty największej aukcji kwiatowej FloraHolland. W 2010 roku róż z importu sprzedano tam 2,2 razy więcej niż w 1999 roku, a róż holenderskich o 45% mniej, co spowodowało, iż udział róż z importu w obrotach aukcji wyniósł 67,1% i krajowych 32,9% (wartościowo 49,2 i 50,8%), podczas

Tabela 7

Ceny w imporcie róż ciętych do UE według głównych kierunków pochodzenia [EUR/szt.]

Import z:	1995	1999	2003	2008	2010	1999	2003	2008	2010
	Cena [EUR/szt.]					Dynamika (indeks: 1995 = 100)			
UE	0,24	0,24	0,28	0,31	0,29	100	117	129	121
Holandia	0,24	0,25	0,28	0,31	0,29	104	117	129	121
Afryka	0,10	0,08	0,09	0,09	0,10	80	90	90	100
Kenia	0,08	0,09	0,12	0,10	0,10	113	150	125	125
Etiopia	–	–	0,15	0,09	0,10	–	100	60	67
Uganda	0,07	0,06	0,06	0,07	0,08	86	86	100	114
Zimbabwe	0,10	0,06	0,07	0,04	0,04	60	70	40	40
Am. Łacińska	0,22	0,30	0,26	0,32	0,33	136	118	145	150
Ekwador	0,22	0,31	0,27	0,33	0,34	141	123	150	155

Źródło: Opracowano na podstawie o Leasing [2012].

gdy w 1999 roku relacja była odwrotna – róże z importu stanowiły 34,3%, a krajowe 65,7% (24,5 i 75,5%). Coraz większa część z nich jest eksportowana. Przy spadku o 8,2% ilości róż sprzedawanych na rynek holenderski, o 19% wzrosła ilość kwiatów przeznaczona na eksport, a udział róż sprzedawanych na aukcjach względem innych krajów wzrósł z 65,4 do 71,1%. Pokazuje to, jak Holendrzy umiejętnie dostosowują się do zmieniających się warunków rynkowych. Chcąc utrzymać pozycję lidera na europejskim rynku, Holandia przekształciła się z producenta róż w pośrednika w handlu międzynarodowym.

Podsumowanie i wnioski

Rynek róż ciętych w dalszym ciągu jest rynkiem przyszłościowym, na co wskazuje rosnąca w świecie produkcja róż oraz rosnące obroty handlu zagranicznego. W coraz większym stopniu jednak pogłębia się podział tego rynku na kraje producentów i konsumentów. Bardzo wyraźnie widoczne jest to na rynku europejskim. Unia Europejska to największy konsument kwiatów na 1 mieszkańca, w tym róż ciętych, ale w warunkach coraz silniejszej konkurencji kraje UE rezygnują z ich uprawy. W Holandii, czołowym producencie róż, produkcja w ciągu ostatnich 10 lat zmniejszyła się aż o 46,5% i prognozowane jest, że w 2021 roku może zniknąć całkowicie. Bardzo dynamiczny jej rozwój ma natomiast miejsce w krajach Afryki (m.in. Kenia, Etiopia, Tanzania, Uganda, Zimbabwe), w większości przypadków przy wsparciu kapitału, wiedzy i doświadczenia zachodnioeuropejskiego. Ze względu na wysoką energo- i pracochłonność uprawy róż, produkcję w tych krajach cechują znacznie niższe koszty. Nawet po doliczeniu kosztów transportu i marży pośrednika ceny róż afrykańskich na aukcjach holenderskich są około 2-krotnie niższe niż krajowych. Popyt wewnętrzny w coraz większym stopniu zaspokajany jest importem. W 2010 roku zaimportowano do UE 3,4 razy więcej róż niż w 1995 roku, o wartości 3,1 razy większej. Największym importerem od końca lat 90. ubiegłego wieku jest Holandia (średnio około 50% importu UE), która znaczną część sprowadzanych róż eksportuje. Ponad 92,0% unijnego eksportu tego gatunku to eksport holenderski. Widoczne jest tu utrzymanie się, a nawet wzmocnienie pozycji Holandii na rynku róż, pomimo wycofywania się z ich produkcji. Te zmiany zachodzące na europejskim rynku wskazują, że także w Polsce może rozpocząć się proces wycofywania się z produkcji róż, tym bardziej, że warunki klimatyczne są mniej korzystne niż w Holandii. Pierwszym objawem będzie zatrzymanie się dotychczasowej tendencji wzrostowej.

Literatura

- Air Freight: A Market Study with Implications for Landlocked Countries*, 2006. <http://sitere-sources.worldbank.org/INTTRANSPORT/Resources/> [dostęp: 2010].
- AIPH – International Statistics Flowers and Plants. 1996, 1999, 2004, 2009, 2011. Hannover. *Consumer Trends Cut Flowers in the United States – 2010*, International Markets Bureau, Market Indicator Report. <http://www.ats-sea.agr.gc.ca/amr/5648-eng.htm> [dostęp: 2012].
- Fresh cut roses from Colombia and Ecuador: An International Trade Investigation*, US International Trade Commission, 1994. <http://books.google.pl/> [dostęp: 2008].
- Industry Trade Summary – cut flowers – 2003*. US International Trade Commission, 2003. <http://www.usitc.gov/publications/332/pub3580.pdf> [dostęp: 2011].
- Investment Opportunity Profile for Cut Flowers Production In Ethiopia*, Ethiopian Investment Agency, 2008. [www.ethemb.se/...investment./](http://www.ethemb.se/...investment/) [dostęp: 2011].
- JABŁOŃSKA L. 1995: *Rynek kwaciarski w Polsce w latach 1988–1993*, Postępy Nauk Rolniczych, Nr.5, s. 89–101.
- JABŁOŃSKA L. 2000: *Produkcja roślin ozdobnych pod osłonami. Rozmiary i tendencje zmian*, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, Nr. 2–3, s. 23–36.
- JABŁOŃSKA L. 2007: *Ekonomiczne aspekty rozwoju sektora kwaciarskiego w Polsce*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 8–22.
- KOWALCZYK O. 2011: *Analiza handlu zagranicznego roślinami ozdobnymi w Polsce w latach 1996–2009*, Praca magisterska, SGGW, Warszawa.
- LESING K. 2012: *Charakterystyka zmian na światowym rynku róż ciętych*, Praca magisterska, SGGW, Warszawa.
- MENDEZ J.A. 1991: *The Development of the Colombian Cut Flower industry*, The World Bank. <http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/> [dostęp: 2010].
- MSOGOYA T.J., Maerere A.P. 2006: *The Flower Industry in Tanzania: Production Performance and Costs*, Journal of Agronomy, No. 5, s. 478–481. [http://scialert.net/fulltext/?](http://scialert.net/fulltext/) [dostęp: 2011].
- PERRY B.D. 2011: *The structure and dynamics of cut flower export markets from Kenya and Ethiopia, with particular reference to trade with Norway*, Norwegian Institute of International Affairs. <http://www.nupi.no/Publikasjoner/Notater/2012/> [dostęp: 2012].
- PETITJEAN M.F. 2002: *Booming floriculture in Africa*, FloraCulture International, June, s. 16–21.
- PIZANO M. 2005a: *Agriflor de las Americas 2004*, FloraCulture International, January, s. 14.
- PIZANO M. 2005b: *Holding the line in Latin America*, FloraCulture International, April, s. 18–23.
- RAGAN M. 2011: *Charakterystyka rynku roślin ozdobnych we Francji w latach 2005–2006*, Praca inżynierska, SGGW, Warszawa.
- RAGAN M. 2012: *Popyt na kwiaty cięte i rośliny doniczkowe w Warszawie w 2011 roku z uwzględnieniem preferencji konsumentów*, Praca magisterska, SGGW, Warszawa.
- REID M.S., Jiang C.Z. 2003: *New Strategies in Transportation for Floricultural Crops*. <http://ucce.ucdavis.edu/files/datastore/234-912.pdf> [dostęp: 2010].
- RON VAN DER PLOEG. 2012: *In my opinion*, FloraCulture International, February, s. 2.
- Russia. Flowers Expo*. FloraCulture International, January 2012, s. 34.

- Russian Market of Freshly-Cut Flowers*. 2010. www.reportlinker.com/p0285173-summary/Russian-Market-of-Freshly-Cut-Flowers.html [dostęp: 2012].
- The cut flowers and foliage market in the EU*, CBI market survey, 2007. www.siet.uajms.edu.bo/downloads/Est_Mercado/market_flower.pdf [dostęp: 2011].
- WIJNANDS J. 2005: *Sustainable International Networks in the Flower Industry. Bridging Empirical Findings and Theoretical Approaches*, Scripta Horticulturae Nr 2, ISHS. <http://www.actahort.org/chronica/> [dostęp: 2010].
- VRIES W. 2010: *Qualitative comparison of Dutch and Ethiopian rose production systems*, University of Groningen. www.ivem.eldoc.ub.rug.nl/FILES/ivempubs/dvrapp/ [dostęp: 2012].
- YANA GAN. 2012: *Flower industry thriving, despite economic crisis*, FloraCulture International, January, s. 8–9.
- YUKICHI MANO, AYA SUZUKI, 2011: *Agglomeration Economies for Industrial Development: The Case of the Ethiopian Cut Flower Industry*. <http://www.csae.ox.ac.uk/conferences/> [dostęp: 2012].

The changes on the cut roses market in the European Union

Abstract

The changes in the size and geographical structure of cut roses production in the world as well as in EU foreign trade have been studied. The direction and dynamics of cut roses imports and exports and trade balance have been analyzed. The main focus was to determine the geographic structure of EU trade, identifying the largest EU exporters and importers, export destinations and countries of import origin. The prices of imported cut roses according to origin have been analyzed as well. The study shows that the roses production in EU, also in Poland, is not competitive comparing to cheaper flowers from Africa. Growing demand will be satisfied by growing imports.

